

Žemaitija pirmaisiais atkurtos nepriklausomos Lietuvos dešimtmečiais: SKUODO VALSČIUS

ŽIVILĖ SIMUTYTĖ

1918 m. atkūrus Lietuvos valstybingumą buvo imtasi keisti vidaus politiką, stengtasi pritaikyti senuosius įstatymus pakitusių sąlygoms. Vieni iš pirmųjų valstybės kūrimo ir stiprinimo darbų buvo: valdžios perėmimas iš vokiečių¹, administracijos aparato formavimas, vietos savivaldybių kūrimas. Tuo laikotarpiu pradėta kurti naujus valsčius, formuoti apskritys. Buvo steigiamos ir institucijos, kurios turėjo koordinuoti visus šiuos procesus. 1920 m. įkurtas savivaldybių ir darbo socialinės apsaugos departamentas, kuriam buvo pavesta rūpintis vietos savivaldybių veikla, organizuoti viešuosius darbus.² Jam tarpukario laikotarpiu buvo pavaldžios visos vietos savivaldos, tarp jų ir Skuodo valsčius.

Skuodo valsčius istoriniuose šaltiniuose minimas nuo XVI a. pabaigos. Lietuvai atsidūrus Rusijos imperijos sudėtyje, Skuodas tapo valsčiaus centru. Po Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo 1918 m. jis buvo Kretingos apskrities Skuodo valsčiaus centras. Valsčiaus valdyboje dirbę žmonės rūpinosi svarbiausiais Skuodo miesto ir valsčiaus reikalais.

SKUODO VALSČIUS TARPUKARIU: VALSČIAUS ĮKŪRIMAS IR ŽEMĖS MOKESČIAI

1919 m. liepos 1 d. Lietuvos Vyriausybė priėmė apskričių sienų ir jų centrų įstatymą, kuriuo Skuodas buvo patvirtintas Kretingos apskrities Skuodo valsčiaus administraciniu centru (toks jo statusas buvo visą tarpukario laikotarpį)³. Į Kretingos apskrities sudėtį taip pat įėjo Andriejavo, Darbėnų, Gargždų, Kartenos, Kretingos, Kulių, Palangos, Platelių, Salantų, Mosėdžio, Mažeikių valsčiai bei Kretingos miesto savivaldybė. Skuodo valsčius, kuriam priklausė 20 237 ha teritorija, savo dydžiu buvo mažesnis už tos pačios apskrities Mosėdžio, Platelių, Darbėnų, Kulų ir Kartenos valsčius, o gyventojų tankumas Skuodo valsčiuje buvo didesnis, negu paminėtuose kituose valsčiuose⁴. Skuodo miestas atskiros savivaldybės neturėjo, todėl jo reikalai buvo tvarkomi valsčiaus valdyboje.⁵ Tuo laikotarpiu teisę į savivaldą galėjo turėti miestai, kuriuose buvo 3 000 ir daugiau gyventojų. 1923 m. duomenimis Skuode gyveno 3 614 gyventojų, tačiau miestui atskiros savivaldos nebuvo suteikta. Šią temą straipsnyje „Skuodas buržuazijos valdymo metais“ yra analizavęs S. Gutautas. Jo teigimu, tai, kad miestas neturėjo atskiros savivaldos, buvo viena iš svarbiausių priežasčių, kodėl jis XX a. 4 deš. po truputį pradėjo merdėti.⁶

Skuodo valsčiui priklausė Skuodo miestas ir aplinkui jį esantys kaimeliai. Vykdamas žemės ūkio reformą buvo išparceliuoti valsčiaus teritorijoje esantys dvarai. Dvarų teritorijose susikūrė nauji kaimai, kurie buvo priskirti valsčiui. Šarkės dvaro teritorijoje susikūrė Daujotų kaimas, dalis dvaro žemių buvo prijungta prie Užluobės

Skuodo gimnazijos šventė 1935 m. Fotografas nežinomas. Nuotrauka iš Rymantės Šmaižienės archyvo

Iš kairės: Skuodo Romos katalikų Švč. Trejybės bažnyčia apie 1930-uosius metus; Skuodo turgus XX a. pirmoje pusėje. Fotografai nežinomi. Nuotraukos iš Ginto Andriekaus archyvo

kaimo.⁷ Tiek Skuodo miestui, tiek ir valsčiaus kaimams dažnai buvo taikomi tie patys įstatymai. Dėl šios priežasties valsčiuje 1933 m. buvo kilę neramumų. Pagal žemės ūkio ministerijos nutarimą vietovės, nutolusios nuo miestelių, kuriuose buvo 3 000 ir daugiau gyventojų, iki 3 km atstumu, buvo priskiriamos miesto zonos, o joje gyvenę žemės savininkai už žemę turėjo mokėti tokius pat mokesčius, kaip ir miesto gyventojai. Žymiai mažesni mokesčiai buvo taikomi kitų (labiau nuo miesto nutolusių) kaimų žemių savininkams.⁸

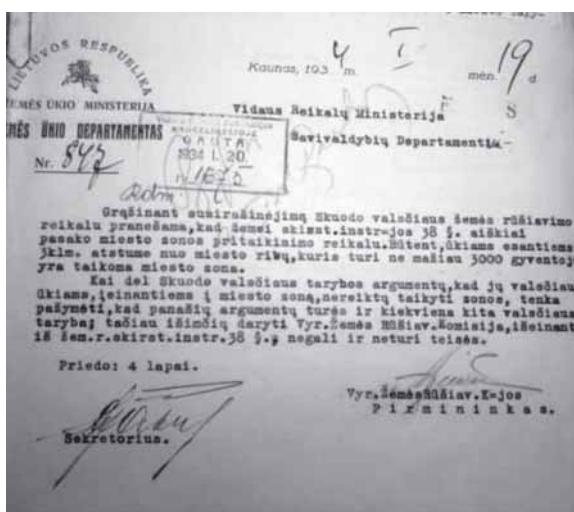
Ano meto Skuodo valsčiaus tarybos dokumentuose pažymėta, kad arčiau Skuodo miesto esantys ūkiai yra apdėti didesniais mokesčiais, nors jų produkcija yra superkama ta pačia kaina, kaip ir ta, kuri išauginta toliau nuo miesto nutolusiuose kaimuose, kur gyventojai moka mažesnius mokesčius⁹. Skuodo valsčiaus tarybos 1933 m. lapkričio 11 d. priimto nutarimo protokole rašoma: „Toks mokesčiais apskūninimas skaudžiai atsiliepė į pastarųjų ūkio būklę ir ūkio kėlimą. Be to toks žemės rūšies pakėlimas prie didmiesčių, tai gal ir būtų teisingas, bet prie tokių miestelių kaip Skuodas, kur jokio skirtumo nėra nuo kaimo, tai visai nepakeliamas.“ Tais metais Skuodo valsčiaus taryba vienbalsiai nutarė prašyti Kretingos apskrities

valdybos atkreipti Vyriausybės dėmesį į šią problemą ir tarpininkauti, kad žemės rūšiavimo atžvilgiu taikoma miesto zona prie mažesniųjų miestelių būtų panaikinta ir žemė būtų išrūšiuota iš jos sudėties.¹⁰ Prašymas buvo nusiųstas Kretingos apskrities valdybai. Ši prašymą turėjo nusiųsti Savivaldybių departamentui, o jis – perduoti Žemės ūkio ministerijai. Neilgai trukus buvo gautas atsakymas. Jame Žemės ūkio ministerija nurodė, kad esama tvarka galioti visoje Lietuvoje ir kad ministerija negali tenkinti Skuodo valsčiaus prašymo, t. y. negali pakeisti mokesčius tik šiam valsčiui. Jei taip būtų padaryta, panašių prašymų atsirastų daugiau.¹¹

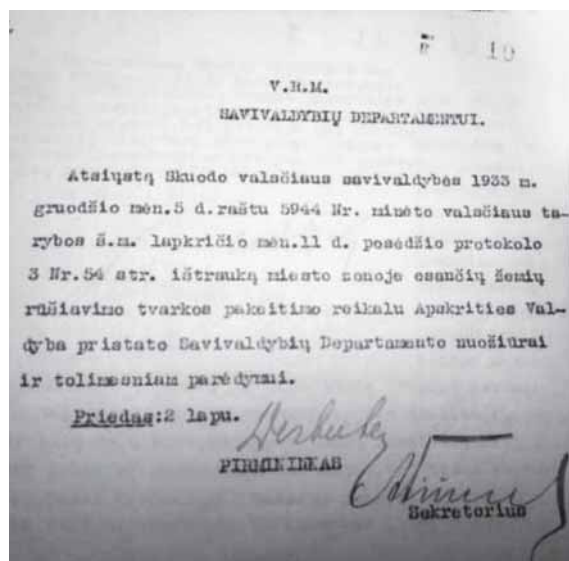
Taigi, nors valsčiams tarpukario laikotarpiu ir buvo suteikta savivalda, jie privalėjo vadovautis Savivaldybių departamento priimtais įstatymais. Žemės skirstymo klausimas buvo vienas iš svarbesnių, kuriuos Skuodo valsčiaus sprendė XX a. 4 dešimtmetyje.

1938 m. Skuodo valsčiaus taryba gavo kolektyvinį miestelio gyventojų skundą dėl per brangios elektros. Apie tai buvo rašoma Klaipėdos krašto dienraštyje „Vakarai“. Skunde skuodiškiai prašė

(Nukelta į 20 p.)

1934 m. sausio 19 d. Žemės ūkio ministerijos Žemės ūkio departamento raštas Vidaus reikalų ministerijos Savivaldybių departamentui⁴⁵

Kretingos apskrities valdybos raštas Vidaus reikalų ministerijos Savivaldybių departamentui⁴⁶

Kanauninkas
Pranciškus Žadeikis
(1869–1933).
Fotografas nežinomas.
Nuotrauka iš Skuodo
rajono savivaldybės
viešosios bibliotekos
archyvo

(Atkelta iš 19 p.)

ne tik sumažinti elektros energijos, naudojamos apšvietimui ir radijui, kainą, bet ir teikti ją švenčių dienomis. Valsčiaus tarybos posėdyje buvo nutarta kreiptis į elektros stoties savininką. Buvo planuojama tuo atveju, jei stoties savininkas nepatenkintų valsčiaus gyventojų prašymo, kreiptis į Vidaus reikalų ministeriją.¹²

Straipsnyje taip pat minima, kad Skuodo valsčiaus savivaldybė jau 1933 m. tuo klausimu kreipėsi į minėtą ministeriją, tačiau į prašymą nebuvo reaguota.¹³ Valsčiaus savivaldybė šiuo atveju galėjo tik būti tarpininkė tarp aukštesnių institucijų ir gyventojų. Savivaldybė daugiausiai sprendė su švietimu, sveikatos apsauga, beturčių šelpimu, susisiekimu bei priešgaisrine sauga susijusius klausimus.

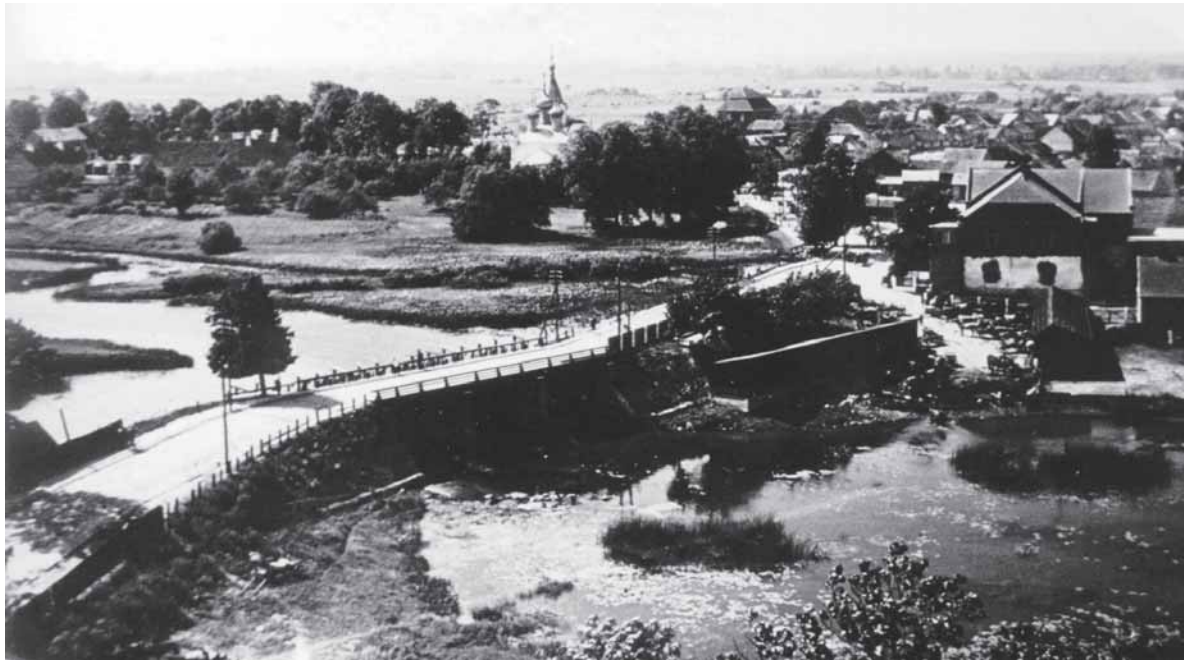
SVEIKATOS APSAUGA IR BETURČIŲ ŠELPIMAS

Viena iš savivaldybių kuruojamų veiklos sričių buvo sveikatos apsauga.

Ilgą laiką Skuode nebuvo ambulatorijos (ji mieste įsteigta 1930 m.). Iš pradžių ji dirbdavo tik 2 dienas per savaitę, už patarnavimus buvo imamas mokestis.¹⁴ Savivaldybių departamento leidžiamame laikraštyje „Savivaldybė“ rašoma, kad 1933 m. Skuode dirbo trys medicinos gydytojai, viena akušerė, vienas veterinarijos gydytojas bei vienas felčeris.¹⁵ Tame pačiame straipsnyje užsimenama, kad vienam gydytojo padėjėjui valsčius duoda kurą, butą bei sumoka už elektrą („duoda šviesą“). Už tai gydytojo padėjėjas privalėdavo tvarkyti valsčiaus ambulatorijos reikalus bei priiminėti beturčius ligonius, ligonių kasos nustatytais sąlygomis. Už beturčių gydymą apmokėdavo savivaldybė. Straipsnyje taip pat minima, kad pagal susitarimą vaistinės taikydavo 30 proc. nuolaidą tiems vaistams, kuriuos ambulatorijos skirdavo beturčių gydymui.¹⁶

Sunkiau sergantys gyventojai ir tie, kuriems buvo reikalingas specialaus gydymas, valsčiaus lėšomis būdavo siunčiami į specialias ligonines. Teigiama, kad tai viena iš priežasčių, kodėl Skuodo valsčius aptariamuoju laikotarpiu turėjo skolų.

Kasmet valsčiaus sąmatoje beturčiams gydyti buvo skiriama ne mažiau kaip 3 000 litų. Straipsnyje teigiama, kad šios sumos nepakakdavo, išlaidos siekdavo iki 5 000 litų, o kai kuriais atvejais net

Skuodas XX a. I pusėje. Fotografas nežinomas. Nuotrauka iš Ginto Andriekaus archyvo

10 000 litų per metus.¹⁷ Kretingos apskrities valsčių savivaldybių 1930 m. pajamų apyskaitos santraukoje yra pažymėta, kad Skuodo ambulatorijos pajamos sudarė tik 100 litų.¹⁸ Tai rodo, kad didžioji dalis ambulatorijos išlaidų buvo padengiama iš valsčiuje surinktų įvairių mokesčių.

1938 m. Skuodo mieste pradėjo veikti sveikatos punktas. Jis dirbdavo daugiau dienų per savaitę negu ambulatorija ir po keturias valandas per parą. Už vizitą ligoniai mokėdavo po 4 litus. Tuo laikotarpiu Skuode iš viso dirbo 4 gydytojai (vienas jų buvo stomatologas).¹⁹

Minėtame straipsnyje rašoma ir apie Skuodo miesto artezinius šulinius. Tuo laikotarpiu mieste veikė keturi arteiniai šuliniai. Du iš jų priklausė privatiems asmenims, vienas – mieste veikusiai pieninei, kitas – savivaldybei. Savivaldybei priklausęs šulinys buvo Gedimino gatvėje. Visuomenė juo galėjo naudotis laisvai, kaip ir kitais trimis šuliniais.²⁰

Sveikatos sričiai buvo priskiriamos ir pirtys, kurių mieste veikė dvi. Viena pirtis priklausė žydams, kita buvo privati, o jos savininkas buvo lietuvis. Rašoma, jog abi pirtys yra įrengtos netinkamai, sanitarijos reikalavimų nepaisoma.²¹

Mieste veikė Šv. Vincento Paulio draugijos globojama senelių prieglauda, kurią valsčiaus savivaldybė šelpė kuru ir kitais būdais. Yra išlikę duomenų, kad ši draugija planavo Skuode pastatyti naują senelių prieglaudą. Šiam pastatui jau buvo padėti pamatai. Planuota, kad senelių prieglauda bus labai didelė ir moderni. Namas turėjo būti trijų aukštų ir su visais patogumais. Prie minėto pastato statybos planavo prisidėti Skuodo savivaldybė – tam reikalui valsčiaus biudžete buvo numatyta piniginė pašalpa. Tačiau, prističius lėšų, darbai buvo pristabdyti.²²

Straipsnyje teigiama, kad Skuodo valsčiaus savivaldybei gana daug teko šelpiti ir pavienius neturtingus žmones, jiems atsidūrus sunkioje finansinėje padėtyje, susirgus bei atsitikus ypatingoms nelaimėms.²³

ŠVIETIMAS

Tarpukariu Skuodo mieste veikė keletas mokyklų. 1933 m. čia buvo 4 pradžios mokyklos (lietuvių, žydų, latvių bei privati vokiečių) ir dvi vidurinės mokyklos (lietuvių ir žydų).²⁴ Lietuvių ir latvių pradžios mokyklos buvo įkurtos savivaldybei priklausiusiose patalpose. „Savivaldybėje“ teigiama, kad pradžios mokyklas lankantiems beturčių vai-

PAJAMOS		IŠLAIDOS	
Žemės mokestis	17 834, 58 Lt	Viršaičio atlyginimas	4 225 Lt
Nekilnojamo turto mokestis	3 385, 34 Lt	Etatinių tarnautojų atlyginimas	8 880 Lt
Pagrindinis prekybos ir pramonės mokestis	3 746 Lt	Neetatinių tarnautojų atlyginimas	2 420 Lt
Prekybos ir pelno mokestis	7 363, 02 Lt	Kilnojamam turtui	55,25 Lt
Traktieriaus verslo mokestis	697 Lt	Raštinės reikmenims	779 Lt
Parduoto miško mokestis	201, 80 Lt	Įvairių dokumentų spausdinimas	696,30 Lt
Mokestis žyginė arklių stotims laikyti	4 212, 1 Lt	Pašto, telegrafo ir telefono išlaidos	30 Lt
Kitos pajamos	4 731, 62 Lt	Pinigų keitimas ir siuntinėjimas	512,14 Lt
Mokestis nuo šunų	1 620, 42 Lt	Išlaidos savivaldybės trobesiams remontuoti	1 390,16 Lt
Savivaldybės turto pajamos	1 020 Lt	Kurui	483,50 Lt
Savivaldybės nuomojamas turtas	587 Lt	Šviesa	64 Lt
Administracinės baudos	1 838,50 Lt	Švaros priežiūra	240 Lt
Nusižengimai mokesčių įstatymams	24 064, 53 Lt	Butų nuoma	720 Lt
Sutarčių nevykdymo baudos	1 344, 91 Lt	Kelpinigiai ir dienpinigiai	605,40 Lt
Už kelių taisyčių per valstybės miškus	1 383, 75 Lt	Gaisrų vengimas ir draudimas nuo jų	234, 15 Lt
Nenumatytos pajamos	4 518, 25 Lt	Išlaidos kelių tvarams ir tiltams taisyti	3 960, 15 Lt
Rinkos rinkliava	5 915, 60 Lt	Vieškeliams ir paprastiems tiltams taisyti	2 310 Lt

Kretingos apskrities valsčių savivaldybių 1930 m. pajamų apyskaitų santrauka. Skuodo valsčiaus pajamos ir išlaidos⁴⁴

kams valsčiaus savivaldybė kasmet skirdavo paramą – iki 1200 litų. Už tuos pinigus buvo perkamos mokyklai reikalingos priemonės. Publikacijoje pažymėta, kad apskrities valdyba taip pat skirdavo šokią tokią paramą (1932 m. – 800 litų). Straipsnyje rašoma, kad pradžios mokykloms išlaikyti savivaldybė kasmet išleisdavo iki 22 tūkst. litų.²⁵ Kretingos apskrities valdybos valsčių savivaldybių 1930 m. pajamų-išlaidų apyskaitų aiškinamajame rašte pažymė-

ta, kad „Kitoms natūralinėms pareigoms atsipirkti Skuodo valsčiaus savivaldybė gavo 4.731,62 Lt. Šios lėšos skirtos pradžios mokykloms kurui malkoms sukirsti miške ir paskui suvežus suskaldyti. Tą darbą turi atlikti natūros būdu, bet kadangi to nenori patys piliečiai daryti, yra imamas tam tikras mokestis, o tas malkas valsčiaus savivaldybė savo lėšomis sukerta.“²⁶ Taigi, ap-

(Nukelta į 22 p.)

Skuodiškiai miesto centre apie 1930-uosius metus. Fotografas nežinomas. Nuotrauka iš Rymantės Šmaižienės archyvo

(Atkelta iš 21 p.)

skrities valdyba tik iš dalies prisidėjo prie mokyklų išlaikymo. Likusią dalį privalėdavo padengti pati savivaldybė.

Skuode veikusi lietuvių vidurinė mokykla taip pat buvo išlaikoma iš miesto valdžios skiriamų lėšų. Žydų vidurinė mokykla buvo remiama žydų draugijos „Ezra“²⁷. Vidurinei mokyklai išlaikyti 1925 m. valstybė skyrė 50 406 litų.

XX a. 3 dešimtmečio pabaigoje Skuodo valsčiuje veikė 13 mokyklų: 11 lietuviškų, 1 žydų ir 1 latvių. Miestelyje taip pat buvo vokiečių pradžios mokykla. Jos Švietimo ministerija nešelpė²⁸.

1918 m. sumanyta Skuodo mieste įsteigti gimnaziją. Tų pačių metų gegužės 25 d. įvyko pirmasis pasitarimas dėl gimnazijos steigimo. Pasitarimo metu pažymėta, kad ji galėtų veikti didikų Sapiegu dvaro pastatuose. Tada buvo nutarta kreiptis į draugijos „Saulė“ pirmininką P. Dovydaitį, kad šis pasirūpintų, jog iš vokiečių būtų gautas leidimas steigti gimnaziją ir paskirti jai mokytojus. Gimnazijai įkurti planuota naudoti miestelėnų paaukotas lėšas. Buvo sudarytas ir komitetas lėšoms rinkti.²⁹

Ši iniciatyva tokio valdžios pritarimo, kaip jos buvo tikėtasi, nesulaukė. Tada vokiečių valdininkai ir tuometinis Skuodo gimnazijos įsteigimo iniciatoriams patarė kreiptis į vokiečių valdžią ir pabandyti iš jos gauti leidimą steigti gimnaziją. Birželio 2 d. pagrindinis progimnazijos iniciatorius Pranciškus Žadeikis kreipėsi į Sedos apskrities viršininką ir, nieko nelaukdamas, pradėjo ieškoti mokytojų. Gimnazijos direktorės pareigos buvo pasiūlytos Skuodo rajone kurį laiką gyvenusiai ir dirbusiai žymiai Lietuvos rašytojai Marijai Pečkauškaitei-Šatrijos Raganai, tačiau ji šio pasiūlymo nepriėmė. Skuodo gimnazijos direktoriumi tapo tuomet dar studentu buvęs Juozapas Žukas³⁰. Gimnazijos steigėjų komitetas nutarė mokytojams už darbą mokėti po 170 rublių per mėnesį. Vienam iš mokytojų (B. Jonynui) už papildomai atliekamą raštininko darbą prie atlyginimo dar būdavo pridedama po 10 rublių. Gimnazistai turėdavo mokėti 100 rublių metinį mokesť.

Skuodo penkių klasių progimnazija pradėjo veikti 1918 m. lapkričio 9 dieną. Vėlesniais metais buvo įsteigta dar ir šešta gimnazijos klasė, o nuo 1938 m. atidaryta pilna gimnazija, kuri 1939 m. išleido pirmąją abiturientų laidą. 1938 m. iškilo naujas Skuodo gimnazijos pastatas (dabar jame veikia Skuodo Pranciškaus Žadeikio gimnazija)³¹.

Valsčiaus valdyba rūpinosi ir suaugusiųjų švietimu. 1928 m. mieste buvo įkurta Simano (Simono) Daukanto draugija, o jos iniciatyva – knygynas ir skaitykla, kuriai patalpų buvo surasta savivaldybės pastate³². Kai S. Daukanto draugija nutraukė savo veiklą, knygynas buvo perduotas Šaulių sąjungai su sąlyga, kad ši leis visuomenei laisvai naudotis knygyno ir skaityklos paslaugomis.

Tuo laikotarpiu Skuodo valsčiaus šauliai savo salę įsirengė buvusiam savivaldybės sandėlyje. Čia vykdavo jų koncertai, spektakliai, įvairūs kiti renginiai³³.

1933 m. prie pradžios mokyklos veikė žemės ūkio klasė, o prie vidurinės mokyklos buvo įkurtas Jono Basanavičiaus liaudies universitetas suaugusiesiems³⁴.

PRIEŠGAISRINĖ SAUGA IR SUSISIEKIMAS

1924 m. Kaune buvo įkurta Lietuvos gaisrininkų draugijų sąjunga. Jos misija buvo vienyti visas Lietuvos ugniagesių organizacijas, koordinuoti ir tobulinti jų veiklą, šviesti visuomenę ir teikti jai

Viršuje – šventės dalyviai tarpukario metais Skuodo miesto aikštėje. Fotografas nežinomas. Nuotrauka iš Rymantės Šmaizienės archyvo. Dešinėje – Lietuvos ugniagesių organizacijų sąjungos nario tarpukario metų ženklelis.

Skuodo Šaulių sąjungos salė tarpukario metais. Fotografas nežinomas. Nuotrauka iš Ginto Andriekaus archyvo

paramą.³⁵ Organizacijai priklausė miestuose įsikūrusios savanorių gaisrininkų draugijos. Skuode XX a. 3 dešimtmetyje taip pat veikė Skuodo savanorių ugniagesių draugija. Jai galėjo priklausyti vyresni negu 17 metų amžiaus asmenys – tiek vyrai, tiek ir moterys.³⁶ Į ją nebuvo priimami armijoje tarnaujantys asmenys ir tie, kurių pilietinės teisės apribotos teismo nutarimu.

Pagrindinis Skuode veikusios gaisrininkų draugijos tikslas buvo organizuoti kovą su ugnimi Skuodo mieste, jo priemiesčiuose ir apylinkėse, nutolusiose ne daugiau kaip 7 kilometrus. Tam, kad tuo būtų galima tinkamai užsiimti, valsčiaus ir miesto valdybos buvo paprašyta laikyti atskirą kaminkrėčių skyrių, kuriam priklausantys darbuotojai už tam tikrą atlyginimą valytų kaminus ir dūmtraukius valdžios ir privačiuose trobesiuose³⁷.

Kiekviena savanorių gaisrininkų draugija, stodama į Lietuvos gais-

rininkų draugijos sąjungą, privalėdavo susimokėti nario mokesčių. Iš sąjungos susirašinėjimo su Skuodo gaisrininkų draugija dėl įstojimo į sąjungą matosi, kad Skuodo draugija nemokėjo minėto mokesčio. Dėl šios priežasties Skuodo savanorių ugniagesių draugija 1933 m. rugpjūčio mėnesį buvo išbraukta iš Lietuvos gaisrininkų draugijų sąjungos⁸.

1930 m. veikloms, kurios turėjo padėti išvengti gaisrų, ir gaisrų nuotoliams padengti, Kretingos apskrities valdyba skyrė 234,15 litų⁹. Tuo laikotarpiu priešgaisrine sauga ir gaisrų gesinimu Skuode pradėjo rūpintis Šaulių ugniagesių komanda, kurią sudarė 30 žmonių. Valsčiaus savivaldybė ugniagesybos įrankiams įsigyti kasmet skirdavo po 2000–2500 litų¹⁰.

Valsčiaus valdyba taip pat buvo atsakinga ir už valsčiaus kelių tvarkymą. 1930 m. išlaidos tiltams ir kelių įtvarkymams taisyti sudarė 3960 litų, o vieškelių ir paprastų kelių tvarkymas savivaldybei atsiėjo 2310 litų.¹¹ 1933 m. leidinyje „Savivaldybė“ rašoma, kad šiame valsčiuje keliai vis dar labai blogi, nors, lyginant su tuo, kas buvo prieš keletą metų, pažangos pasiekta¹².

Skuodas tuo laikotarpiu buvo pasienio miestelis, tranzitinė stotelė pakeliui į Latviją. Skuodiškiai aktyviai prekiaavo su latviais ir su Klaipėda. Situacija pasikeitė nutiesus geležinkelio liniją Telšiai–Plungė–Kretinga. Toks maršrutas iš dalies sumažino Skuodo prekybinius ryšius su minėtais miestais. Tada dalis iki to laiko Skuode veikusių prekybos įmonių persikėlė į Telšius bei Plungę¹³.

NAUDOTA LITERATŪRA IR ŠALTINIAI:

1. Julius Kanarskas, „Istorijos fragmentai“ *Mūsų žodis*, 1922 m. birželio 27 d., Nr. 50.
2. Rymantė Šmaižienė, „Skuodas XX a. pradžioje“, *Žemaičių žemė*, 2010 m. Nr. 1, p. 25–26.
3. „Skuodas ir jo praeitis“, *Savivaldybė*, 1993, Nr. 1, p. 31–32.
4. „Skuodiškiai prašo elektrą atpiginti“, *Vakarai*, 1938 m. lapkričio 14 d.
5. LCVA, f. 379, ap. 1, b. 1159, l. 12.
6. LCVA, f. 379, ap. 1, b. 1596, l. 5.
7. LCVA, f. 379, ap. 1, b. 1596, l. 106.
8. LCVA, f. 1641, ap. 1, b. 150.
9. Virtuali paroda „Ugniagesių organizacijų ženkleliai“, prieiga per internetą: <http://www.lnm.lt/virtualios-parodos/1918-1940-m-lietuvos-organizaciju-zenkleliai-is-algimanto-astiko-kolekcijos?task=view&id=597>.

¹ Aistė Morkūnaitė-Lazauskienė, *Lietuvos Respublikos savivaldybių raida 1918–1920 m.*, Šiauliai: VŠĮ Šiaulių universiteto leidykla, 2007, p. 57.

² LCVA, f. 379, Vidaus reikalų ministerijos Savivaldybių departamentas apyrašas.

³ Julius Kanarskas, „Istorijos fragmentai“, *Mūsų žodis*, 1922 m. birželio 27 d., Nr. 50.

⁴ *Ten pat.*

⁵ Rymantė Šmaižienė, „Skuodas XX a. pradžioje“, *Žemaičių žemė*, 2010 m., Nr. 1, p. 25.

⁶ Julius Kanarskas, „Istorijos fragmentai“, *Mūsų žodis*, 1922 m. birželio 27 d., Nr. 50.

⁷ *Ten pat.*

⁸ *Skuodo valsčiaus tarybos 1933 m. lapkričio 11 d. nutarimo protokolas*, LCVA, f. 379, ap. 1, b. 1159, l. 12.

⁹ LCVA; f. 379, ap. 1, b. 1159, l. 12.

¹⁰ LCVA; f. 379, ap. 1, b. 1159, l. 12.

¹¹ LCVA; f. 379, ap. 1, b. 1159, l. 12.

¹² „Skuodiškiai prašo elektrą atpiginti“, *Vakarai*, 1938 m. lapkričio 14 d.

¹³ *Ten pat.*

¹⁴ Rymantė Šmaižienė, „Skuodas XX a. pradžioje“, *Žemaičių žemė*, 2010 m., Nr. 1, p. 25.

¹⁵ „Skuodas ir jo praeitis“, *Savivaldybė*, 1933 m. Nr. 1, p. 31.

¹⁶ *Ten pat.*, p. 31.

¹⁷ *Ten pat.*

¹⁸ „Kretingos apskrities valsčių savivaldybių 1930 m. pajamų apyskaitų santrauka“, LCVA; f. 379, ap. 1, b. 1596, l. 5.

¹⁹ Rymantė Šmaižienė, „Skuodas XX a. pradžioje“, *Žemaičių žemė*, 2010 m., Nr. 1, p. 25.

²⁰ „Skuodas ir jo praeitis“, *Savivaldybė*, 1933 m. Nr. 1, p. 31.

²¹ *Ten pat.*, p. 31

²² *Ten pat.*

²³ *Ten pat.*

²⁴ *Ten pat.*

²⁵ *Ten pat.*

²⁶ „Kretingos apskrities valdybos valsčių savivaldybių 1930 m. pajamų išlaidų apyskaitų aiškinamasis raštas“, LCVA; f. 379, ap. 1, b. 1596, l. 106.

²⁷ „Skuodas ir jo praeitis“, *Savivaldybė*, 1933 m. Nr. 1, p. 31.

²⁸ Julius Kanarskas, „Istorijos fragmentai“, *Mūsų žodis*, 1922 m. birželio 27 d., Nr. 50.

²⁹ Rymantė Šmaižienė, „Skuodas XX a. pradžioje“, *Žemaičių žemė*, 2010 m., Nr. 1, p. 25–26.

³⁰ *Ten pat.*, p. 26.

³¹ *Ten pat.*

³² „Skuodas ir jo praeitis“, *Savivaldybė*, 1933 m. Nr. 1, p. 32.

³³ *Ten pat.*

³⁴ *Ten pat.*

³⁵ *Virtuali paroda „Ugniagesių organizacijų ženkleliai“*. Prieiga per internetą: <http://www.lnm.lt/virtualios-parodos/1918-1940-m-lietuvos-organizaciju-zenkleliai-is-algimanto-astiko-kolekcijos?task=view&id=597> [žiūrėta 2014-11-09].

³⁶ „Susirašinėjimas su Skuodo gaisrininkų draugija įstojimo į sąjungą klausimu“, LCVA; f. 1641, ap. 1, b. 150, l. 10

³⁷ *Ten pat.*

³⁸ LCVA, f. 1641, ap. 1, b. 150, l. 3

³⁹ „Kretingos apskrities valdybos valsčių savivaldybių 1930 m. pajamų išlaidų apyskaitų santrauka“, LCVA, f. 379, ap. 1, b. 1596, l. 2 ir l. 5.

⁴⁰ „Skuodas ir jo praeitis“, *Savivaldybė*, 1933, Nr. 1, p. 32.

⁴¹ „Kretingos apskrities valdybos valsčių savivaldybių 1930 m. pajamų išlaidų apyskaitų santrauka“, LCVA; f. 379, ap. 1, b. 1596, l. 106.

⁴² „Skuodas ir jo praeitis“, *Savivaldybė*, 1933, Nr. 1, p. 32.

⁴³ *Ten pat.*

⁴⁴ LCVA, f. 379, ap. 1, b. 1596, l. 2 ir l. 5.

⁴⁵ LCVA, f. 379, ap. 1, b. 1159, l. 8.

⁴⁶ LCVA, f. 379, ap. 1, b. 1159, l. 10.